BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNII SIBIIU

Anul al 55-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

Nr. 275 Duminică 9 Octombrie 1938
12 Pagini P IIII

ABONAMENTE
IN ȚARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10; SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE
IN ȚARĂ
pe un an la
UNIVERSUL COPIILOR
ZIARUL CĂLĂTORIILOR,
VESELIA, RADIO UNIV.
și UNIV. LITERAR câte 220 lei
ILUSTR. ROMÂNĂ
și UNIV.-SPORT
câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

FUNERALIILE MAREȘALULUI AVERESCU

Trenul mortuar spre Mărăști. — Coborârea în cripta eroilor

La Mărăști, în mausoleul ce simbolizează dârzenia ostășească, mareșalul Averescu odihnește, de azi înainte, în pământul pe care l-a apărat cu atâta dragoste și energie.

Stejarul care întruchipa, în clipele de răscruce, toate speranțele și toate năzuințele unui neam, își ia locul printre cei pe cari i-a condus la victorie, printre ostașii electrizați de cuvântul magic al marelui strateg.

Un om întreg din marea falangă a întemeetorilor României moderne, o inteligență vie și pătrunzătoare, o inimă în care înțelegerea firească se îmbina armonios cu hotărîrea nesovăelnică, vor lipsi de azi înainte neamului românesc care plânge în mareșalul Averescu pe unul din cei mai de seamă fii ai săi.

Opera mareșalului Averescu este însă fixată nu numai în paginile neperitoare ale istoriei, ci în sufletele tuturor românilor, iar amintirea acestei opere se va transmite din tată în fiu, tuturor urmașilor, tuturor generațiilor, ca un sentiment de admirație și de gratitudine.

Nimic mai pilduitor pentru toți cei ce-și vor pleca genunchii în fața mausoleului ce închide azi pământeasca întrupare a eroului, decât neasemuitele virtuți ale celui care nu și-a acordat răgazul unei clipe în lupta sfântă a întregirii neamului lui.

Lângă imagina etern vie a marelui Rege Ferdinand va sta și aceia a vajnicului soldat al cărui devotament față de Țară și de Coroană a constituit însăși esența vieții sale.

Pentru ca pacea deplină să învălue mormintele scumpe ale marilor înaintași, pentru ca ei să-și găsească dincolo de viață, eterna odihnă, trebue ca urmașii, cei de azi și cei de mâine, să le îndeplinească vrerile, sacre ca niște jurăminte și să păstreze intact patrimoniul material și sufletesc ce le-au dat în primire.

Cinstire mai mare nu se poate da jertfelor și strădaniilor lor, decât permanenta prezență în mintea tuturor a acestui comandament imperativ al solidarității naționale de care depind existența noastră în veacuri și propășirea evolutivă ce ne va impune în stima lumei civilizate.

Cele dobândite nu se păstrează, dacă din jertfele trecutului, din opera marilor predecesori, nu tragem concluzia că Patria poate cere oricând eventualitatea altor jertfe pentru a nu micșora înfăptuirile înaintașilor.

„Căci, scria contele de Saint-Aulaire, la moartea lui Ion Brătianu, un popor nu știe niciodată dacă și-a vărsat tot sângele, precum un om nu știe niciodată dacă și-a vărsat toate lacrimile".

Iată dece, dincolo de efemera și pământeasca viață a muritorilor, trebue sădit în sufletele tuturora acel neîntrerupt respect al trecutului, respect față de opera pilduitoare a înaintașilor, între cari mareșalul Averescu va străluci de-apururea.

VION

Cortegiul pe calea Griviței

Drumul din urmă...

Dimineața aceasta de Octomvrie, cu burniță și funigei ca în gravurile demodate, cu eleșteele văzduhului tulburi și cu atâtea melancolii elegiace risipite printre boschetele din grădinița Atheneului, dimineața aceasta grea ca o jerbă de regrete, este tristă ca moartea.

E frig. Toamna a arborat doliul unui cer vânăt. Cupola Atheneului, stog de piatră, s'a înfășurat într'un bariș de ceață. Înăuntru, printre coloane de bazalt ziua a încrucișat evlavioasă, peste racla Eroului, două sulițe de lumină. Rotonda pare un sanctuar de zei cu statui de marmoră albă în jur, cu spații încovoiate în falduri de piatră, cu aurării încrustate în tavan, cu ecou amplu ca un vers de odă. Are ceva din grandoarea imperială a Domului parisian al Invalizilor, unde sarcofagul lui Napoleon așteaptă omagiile veacurilor.

Miroase a chiparoase, a garoafe cu arome tari, a tămâie și a veșnicile.

In mijloc, sub un cerc de lămpi îndoliate, doarme de trei zile senin și alb Mareșalul. Cu capul pe căpătâiul tronului, a pus uniforma de roșior pentru ultima cavalcadă. Pieptul îi e caligrafiat cu brandeburguri.

Mâinile fine și albe ca onoarea se petrec deasupra inimii care s'a oprit într'o noapte ca un ceasornic uitat neîntors și strâng pe tunică bastonul de mareșal, un fel de buzdugan îmbrăcat în catifea roșie și împodobit cu cifrul de aur al Regilor Carol I, Ferdinand I, Carol II și cu cruciulițele albastre ale Ordinului „Mihai Viteazul". Mânecile vestonului sunt scrise cu galon lat de aur, ca limburile de lalea. Cum stă așa, culcat pe spate, cu chipul încremenit în palori de fildeș, cu trupul ca o lance, și zâmbind eternității, Mareșalul pare un cavaler medieval, întors obosit din lupte lungi și adormit pe flori și pe legende.

E un tablou sublim.

Orga răstoarnă sub arcade într'o învolburare patetică, agonică, simfonii zguduitoare. Preoții prohodesc sfâșietor și invocă din înalturi de liniște pace și mântuire pentru sufletul de adolescent al celui adormit sub steaguri.

Clopotele bisericilor bat prelung și sfâșietor ca de mobilizare.

Cavalerii ordinului eroic — stane de piatră — plâng pe colilia pelerinelor.

Majestatea Sa Regele e trist și închină cruci largi, iar Măria Sa Voevodul, în uniforma vânătorilor de munte, se uită cu ochi mari în jur și caută să deslușească din piscul celor șaptesprezece ani ai lui misterele de nimeni pătrunse ale morții. Parcă era eri când simția palma de puf a Mareșalului mângâindu-i creștetul blond și genunchii goi...

Dinastia omagiază în Mareșalul mort pe umilul fecior de învățător din Basarabia și e peste măsură de frumos gestul acesta regal.

Muzicile intonează „Crepusculul zeilor". Ofițerii iau sicriul și-l duc pe afetul de tun.

Roșiorii ridică săbiile pentru onor, vânătorii „Reginei Elisabeta" în pitoreștile lor uniforme de la Grivița prezintă armele voluntarului Independenții, și cortegiul pornește apoi în melodiile psalmilor spre gară.

Trec generalii, cu gândurile măsurate în cadențe grele, trec preoții îmbrăcați în aur și în chipul lui Cristos, trec șiruri de ostași cu căștile grele, cu puștile grele, cu bocancii grei — și convoiul înaintează încet ca somnul Cavalerului din cosciug.

Străzile sunt luminate palid.

Lume puțină și pestriță pe trotuare.

Careul Gării de Nord, însă geme de oameni. Străjerii, crini albi și frumoși, întind lujerii brațelor în salut roman.

Vor fi priceput ei ce doliu mare s'a abătut peste țara aceasta, câtă glorie și cât geniu îngroapă neamul nostru astăzi?

Poate că da. Fetele au în gene cercei calzi de mărgăritare.

Plâng un zeu bătrân, cu sabie la șold.

Ofițerii ridică din nou sicriul pe franjurile epoleților și-l așează în vagonul mortuar. Soborul preoților cântă cea din urmă rugăciune. Trenul se deslipește de peron lin ca un fum și dispare lăsând în urmă un stol de batiste credincioase, foarte puține, și Capitala țării, care l-a îndurerat poate de multe ori și nu l-a prețuit destul de just pe Averescu.

Câmpul e gol și e trist. Rozeta soarelui apare pentru câteva clipe omagiul, apoi se stinge tristă în lacurile cerului. In gări, au eșit satele cu lumânări și cu lacrimi.

La Ploești, la Buzău, la Râmnicul Sărat, la Focșani, garnizoanele dau onorul, muzicile intonează imnuri funebre, școlarii aruncă flori sub roțile vagonului mortuar și bătrânii care au făcut acum douăzeci de ani războiul sub ordinele „ghinărarului" răstignesc cruci mari pe umeri.

La Mărășești, o mică haltă. O nouă rugăciune și convoiul apucă pe drumul Mărăștilor.

In stânga, Mausoleul de curând inaugurat rămâne în urmă fluturând steagurile.

O, steagurile acelea nu le voi uita niciodată! Pe fondul fumuriu al altarului în care stau morții cu miile, așezați în stive, se scuturau steagurile spre noi, ca niște batiste, ca niște șaluri, rar, rar, din ce în ce mai rar, ca și cum ar fi fost mâini omenești care le agitau dinăuntru. Poate, cred, că erau, cred că am văzut.... da, da am văzut prin ceață, am văzut cu siguranță scheletele eroilor ridicate să-și petreacă Mareșalul la groapă....

Trecem pe câmpul scormonit de obuze. Unde erau altădată diviziile lui Mackensen au crescut acum porumburi și vii.

Efectele bombardamentelor nu s'au șters însă de tot. Se mai văd și astăzi gropile „scroafelor" de fier.

In stânga, după o muche de deal se aruncă Răzoarele. Ce prăpăd a mai fost și pe aici !....

Urcăm. Panciul, Crucea de Jos, Străoanii de Jos, Străoanii de Sus, Muncelul — atâtea nume demne de orice epopee, atâtea padini albite de oasele țăranilor noștri, ies întru întâmpinarea Salvatorului lor din 1917. La fiecare poartă e câte o masă cu ștergare frumoase pe ea, cu o ulcea de tămâie aprinsă, cu lumânări, cu flori, poame, vin, colaci pentru sufletul bun și mare al „Tătucului". Deasupra mesei cu soroacele, gustul fin al moldovenilor a întins pe garduri chilimurile cele mai frumoase din casă. Bat clopotele a jale. Și pe marginea drumului, cu lumânări aprinse în mâini, cu capetele descoperite și triști sătenii au îngenunchiat ca la Vinerea Mare.

Cei mai mulți au luptat în timp ce un cor admirabil cântă psalmii în surdină, ca în tragediile antice.

Ce tristă — mai tristă ca moartea — a fost despărțirea de aseară dela Mărăști !

La ora aceasta, când alerg cu trenul înapoi în noapte, spre Capitală, Comandantul armata II-a a Marelui Mort și se uită după sicriu ca după ceva care s'a rupt din ei și pleacă departe...

Cu câtă iubire, cu ce sfielnică devoțiune se apropie acești simpli țărani vrânceni de caravana morturară !

Coborîm pe serpentinele Varniței. Pădurea e sfâșiată de tranșee.

Din cioturile stropite cu sânge german a crescut lăstăriș des ca diviziile Kaiserului. Iată, are chiar culoarea cenușie a uniformelor bavareze....

Dela Răcoasa lăsăm drumul Sovejei și apucăm la dreapta, în pieptul dealului. Pe creastă, Mărăștii.

O poartă, un arc de triumf în stil românesc, se crapă în două și printre buchete vii de oameni și de oștire, Mareșalul Erou pătrunde în cetatea nemuritorilor, cu zâmbetul împietrit pe buze, cu sabia și căciula de roșior pe capacul sicriului, cu ochii închiși : îi sunt atât de familiare locurile acestea...

E seară, e ceață și plouă subțire și rece ca în acel 9 Iulie 1917 din memoriile de război ale generalului Averescu. Preoții se roagă din nou pentru robul lu Dumnezeu Alexandru :

„In loc de verdeață,
In loc de odihnă,
Unde nu e nici întristare,
Nici suspin"...

Armata dă ultimul onor. Generalul Văleanu plânge cu hohote, plâng arhiereii, soborul, toată lumea plânge de-mi sfâșie sufletul, și sicriul cu sfintele oase ale celui mai mare strateg al României coboară în criptă, lângă generalul erou Mărgineanu, în

Fiica mareșalului Averescu eșind dela Ateneu

M. S. Regele, Marele Voevod Mihai și demnitarii Curții Regale, în timpul serviciului religios dela Ateneu

Plecarea trenului mortuar spre Mărăști

In trenul special format au luat loc, spre a merge la Mărăști, în afară de membrii familiei, d-nii prof. N. Iorga și general Arthur Văitoianu, consilieri regali; gen. Gh. Argeșeanu, ministru apărării naționale; gen. dr. N. Marinescu, ministrul sănătății; general Paul Teodorescu, ministrul aerului și marinei; Gh. Ionescu-Sisești, ministrul agriculturii și domeniilor; general Glatz, subsecretar de stat al armamentului; general Ilasievici, inspector general de armată; general Atanasescu, inspector general al cavaleriei; Dudu Vlahide, secretar general al președinției consiliului de miniștri; Gr. Trancu-Iași, fost ministru; Petre Papacostea, general Văleanu, general dr. Christian, Em. Ciuceanu, directorul presei, etc.

De asemenea, o delegație a cavalerilor ordinului „Mihai Viteazul", precum și delegați ai societăților de foști luptători: „Fidac", „Mărăști", „Mărășești", „Virtutea militară", etc.

In vagonul mortuar, pe sicriu a fost așezată coroana depusă de M. S. Regele și cea depusă de d-ra Silvia Averescu și d. I. Averescu, fiii adoptivi ai mareșalului.

Intr'un vagon special erau coroane trimise de: Fuhrerul cancelar Hitler, legația Italiei, armata și marina iugoslavă, soc. „Regina Maria", colaboratorii din jud. Prahova, coroana cavalerilor ordinului „Mihai Viteazul", făcută din brad și bujori roșii; soc. mutilaților și invalizilor de război; soc. invalizilor debitanți C. A. M.; Creditul minier; primii împroprietăriți din Urbănești, coroana de spice de grâu, bujori, lauri și stejar; căminul studentelor Spiru Haret; familia Papacostea a depus o coroană cu inscripția: „Mareșalului iubit, credincioasă amintire"; familia Vassu de Arpaș; reg. 1 roșiori; stolul școalei de fete nr. 2 Lucaci; „Basarabia și fiii ei"; consiliul de administrație al Băncii de credit român; idem Banca agrară din Cluj; soc. veteranilor și invalizilor din Craiova, etc., etc.

*

Trenul special a pornit din gara de Nord la ora 11 și 20 minute. Pe drum a oprit în gările Ploești, Buzău, R.-Sărat, Focșani, ajungând la Mărășești la 3 d. a.

In toate stațiile pe unde trecea trenul, și mai ales în gările mari, unde a staționat câteva minute, public imens se adunase să dea ultimul salut aceluia care a fost mareșalul Averescu, eroul dela Mărăști.

Cu toată vremea posomorită, și pe alocuri ploioasă, mulțimea care-și luase loc din vreme, pe peron, aștepta neclintită.

La ivirea trenului, companii de soldați dădeau onorurile. Străjerii prezentau salutul lor tineresc. Clerul dădea binecuvântarea sa, — iar societățile patriotice își plecau și ele pentru ultima oară drapelul în fața fostului lor comandant.

In multe gări publicul aștepta cu lumânări aprinse în mâini, și cu făclii, trecerea trenului special.

In gara Mărășești, oficialitățile au coborît. Iar sicriul a fost așezat pe un catafalc, unde s'a oficiat un scurt serviciu religios, pentru odihna sufletului mareșalului.

Intru întâmpinarea trenului ieșise d. prof. Victor Cădere, rezidentul regal al ținutului Dunării de jos; general Parthenie, comandantul corpului V de armată; general Leventi, comandantul diviziei a 6-a Focșani; general Leoveanu, comandantul brigăzii de artilerie din Focșani; colonel Pața, prefectul județului Tecuci; colonel Arbore, prefectul județului Putna, etc.

Dela gară s'a format un cortegiu de automobile și autobuze c. f. r., ducând pe ultimul lui drum, printre sătenii îndoliați cari l-au iubit, pe mareșalul victoriei dela Mărăști.

Pe tot întinsul parcursului, bătrâni, femei, bărbați și copii, cu toții așteptau îndoliați, la marginea șoselei, trecerea convoiului.

Spectacolul cel mai impresionant îl oferă Răcoasa, ultima comună înainte de Mărăști, pe parcursul celor 45 kilometri, cari leagă Mărășești de Mărăști. Tot satul e îmbrăcat în straie de dureroasă sărbătoare. Dela primele căsuțe până la cele din urmă, pe gardurile albe de curând văruite, sătenii au întins velințe, iar în porți au scos mesele cu fețe curate, acoperindu-le cu flori, cu lumânări aprinse. In mijlocul lor, ca din mici anfore, din câte o strachină sau farfurie se ridică spre cer miresme de tămâie.

Singuratici sau în stoluri, sătenii plâng îngenunchiați pe acela care, cu 21 ani în urmă le-a redat libertatea scăpându-i de jug dușman.

In genunchi, în fața unei măsuțe retrase, plâng doi bătrâni, un bărbat și femeia lui, uitați parcă înadins de Dumnezeu ca să mai poată vorbi trecătorilor din eroicele fapte pe cari le știu. Iar la tot pasul, copii de câțiva anișori, sunt martori la toată lecția de istorie și de eroism ce se desprinde grăitoare din aceste locuri, deși poate nu-și dau încă bine seama de rostul lor viitor de soldați.

Clopote de biserici sună jalnic pe tot parcursul, până la Mărăști. Acolo, după ce străbatem tot satul, clădit ca un foișor de

(Continuare in pag. 5-a)

Cavaleri ai ordinului „Mihai Viteazul" la gara de Nord